

Ordförande Maria Löfgren på Akavas förbundsmöte 29.5.2023:

Det aktuella samhälls- och arbetsmarknadspolitiska läget

Bästa deltagare, efter förbundsmötet i november 2022 har Akavas verksamhet i hög grad karaktäriserats av två stora teman.

Det ena är vårt intressebevaknings- och påverkansarbete där vi har fokuserat på att påverka det nya regeringsprogram som utformas efter riksdagsvalet. Detta arbete fortsätter tills regeringen förmodligen vid midsommar har färdigställt sitt program och inlett sitt arbete.

Det andra temat som präglat vår dagliga verksamhet har varit att fördjupa samarbetet och gemenskapen samt att se över våra rutiner. Särskilt de unga och studerande ska beaktas bättre i allt vad Akavagemenskapen gör. Dessa frågor hör nära samman med vår beredskap att anta de utmaningar som organiseringen av anställda medför.

Som tredje punkt flyttar jag slutligen kort blicken till några frågor som gäller Europeiska unionen. Även om EU nämndes beklagligt sällan i riksdagsvalet, har unionen och dess verksamhet en stark inverkan på ärendena under också nästa regeringsperiod. Redan nästa vår står Europaparlamentsvalet i tur och därefter tillsätts den nya kommissionen.

Bästa Akavamedlemmar, till först vill jag ändå föra fram några allmänna tankar om samarbete och tålamod.

Nu mer än någonsin krävs det samarbete och enighet, ett gemensamt synsätt och mål. Vi behöver snabba och djärva åtgärder, men också eftertanke och tålamod.

Vi står inför exceptionella utmaningar. Omvärlden och vår inre samhällsutveckling skapar utmaningar – och inga små sådana.

Det internationella läget blir allt mer tillspetsat och alldeles i vårt närområde i Europa krigar Ryssland mot Ukraina. Klimatkrisen och förlusten av den biologiska mångfalden kräver allt effektivare lösningar och är inget som kan vänta på bättre tider.

Osäkerheten i den internationella ekonomin återspeglar sig kraftigt på Finland och om den nuvarande utvecklingen fortsätter blir vår tillväxt mycket svag. Vi har sedan tidigare problem som bromsar den ekonomiska utvecklingen, såsom en åldrande befolkning, låg nativitet och en ur nordiskt perspektiv låg sysselsättningsgrad. Alla dessa problem kräver sina lösningar.

Lösningar finns dock och vi kommer att hitta dem. För att vårt nordiska samhälles välfärds- och servicelöfte ska uppfyllas också under de kommande decennierna behöver vi en starkare ekonomi, fler framgångsrika företag och personer som är engagerade och mår bra i sitt arbete. Det måste finnas ambition!

Det är klart för oss alla att vi väntar oss att den kommande regeringen ska ge oss riktlinjer för hur ekonomin kan ge en hållbar tillväxt.

Samtidigt står det klart för åtminstone oss och förhoppningsvis också andra att ändringen måste genomföras med tålamod och genom att inkludera alla – inte genom att diktera eller skapa onödiga motsättningar.

Vikten av dialog kan inte nog betonas. Allt utgår från vår gemensamma lägesbild: var är vi och vart vill vi komma? Detta var det också fråga om i projektet *Finlands riktning* där arbetsmarknadsparterna tillsammans med sakkunniga funderade på metoder för att påskynda vår ekonomiska tillväxt.

Vi har samlat ihop rekommenderade åtgärder för att bland annat påskynda den gröna omställningen, förbättra arbetets produktivitet och öka arbetskraften till exempel genom att påskynda arbetskraftsinvandringen. Utöver de politiska rekommendationerna spelade också arbetsmarknadsparternas dialog en viktig roll. Den behöver ännu fortsätta.

Under den kommande regeringsperioden behövs det också en fungerande och fruktbar dialog med arbetsmarknadens centralorganisationer. Med hjälp av den kan vi främja stabila och förutsägbara verksamhetsförutsättningar, vilket är centralt med tanke på både ekonomin och sysselsättningen. Mitt budskap till den kommande regeringen är: sätt treparten i arbete!

Det kommande regeringsprogrammet står i fokus för Akavas intressebevakning och påverkan.

För ett år sedan sammanfattade vi våra mål för regeringsprogrammet i rubriken "Ett kompetent, stimulerande och tryggt Finland". Genom att satsa på kompetens, uppmuntra till flit och genom att se till förutsättningarna för ett tryggt liv, försäkras vi oss om att Finland också i fortsättningen är en nordisk rätts- och välfärdsstat och ett civiliserat land.

Förra hösten och i år har vi lyft fram våra mål för regeringsprogrammet och kommunicerat och motiverat dem direkt till partierna och politikerna.

Påverkansarbetet och kommunikationen har skett i samarbete med medlemsförbunden. För detta arbete har vi använt Akava Works högklassiga innehåll. Som exempel kan jag nämna bland annat utredningarna om produktivitet, FUI-investeringar, den gröna omställningen och arbetshälsan. Även arbetslöshets- och permitteringsöversikterna, de ekonomiska prognoserna samt de nya översikterna över högkvalificerad invandring ger viktig vetenskapligt underbyggd kunskap som stöder vårt påverkansarbete.

Efter riksdagsvalet i april byts regeringsmakten i Finland ut. Efter valet presenterade regeringssonderare Petteri Orpo en lång lista med frågor om innehållet i det kommande regeringsprogrammet för partiernas riksdagsgrupper. I frågorna betonades det omfattande behovet av anpassningsåtgärder inom den offentliga ekonomin och metoderna för att balansera den.

Vi i Akava gav också regeringssonderaren våra uttömmande svar på frågorna och skickade dem också till alla partier. Liksom tidigare har vi kommunicerat att Akavagemenskapens hela expertis står till beslutsfattarnas förfogande när de bereder sina lösningar. Vårt mål är naturligtvis att vår syn i fråga om vikten av att

satsa på kompetens, utveckla arbetslivet, förbättra arbetshälsan och höja sysselsättningsgraden väcker ett så stort gensvar som möjligt.

Akavas representanter har vid flera tillfällen hörts i Ständerhuset vid olika reformbord och deras undersektioner. Ett flertal representanter för våra medlemsorganisationer och förhandlingsorganisationer har likaså blivit hörda.

Tillsammans med ledarna för arbetsmarknadens övriga centralorganisationer har jag till ordförandebordet lagt fram ett gemensamt förslag till skrivning om bland annat arbetspensionerna. Arbetsmarknadsorganisationernas goda samarbete kring arbetspensionsärenden fungerar som ett exempel även för andra gemensamma möjliga riktlinjer.

Bästa vänner, nu ett par ord om våra viktigaste mål. Jag börjar med kompetensen.

I januari, före valet, ordnade vi en partiledarpanel där vi fokuserade på utbildning, säkerhet och unga i arbetslivet. Paneldebatten hölls i god anda och den fick mycket medieuppmärksamhet.

Mest intresse väckte vårt förslag om att skriva in en omfattande långsiktig finansieringsplan för utbildningssystemet i nästa regeringsprogram. Förslaget fick då ett positivt mottagande av partierna. Under våren har vi lyft fram förslaget på många olika sätt.

Akavagemenskapens starka budskap har varit att man måste förbinda sig att följa löftet om utbildningens särställning. Det är vårt enda alternativ – vår samhällsekonomi och vårt samhälle är så starkt beroende av kompetens.

En högutbildad nation som satsar på sin forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet föder ny tillväxt och ökar produktiviteten. Vi måste få vår utbildningsnivå att stiga igen och ta hand om hela utbildningskedjan från småbarnspedagogiken till forskarutbildningen. Vi måste se till att vårt lands tillväxtförmåga bibehålls och att vår framgång inte äventyras av kompetensbrist.

Det parlamentariska FUI-samförståndet är ett bevis på att riksdagspartierna kan samarbeta för att få till stånd hållbara reformer och kontinuitet. Utbildningssystemet är en framgångsfaktor för vårt samhälle, men finansieringen för den vilar på en alltför osäker grund. Vi har jobbat hårt för att vikten av utbildning och kompetens ska synas tydligt också i beslutsfattarnas gärningar.

Nedskärningar i utbildningen är fel väg att gå. Tillväxten och framtiden kräver satsningar.

Bästa deltagare i förbundsmötet, i början nämnde jag ett tryggt arbetsliv.

Vårt kärnbudskap är att ett tryggt arbetsliv och en hög sysselsättning går hand i hand. Satsningar på arbetshälsa är en livsviktig del av såväl den ekonomiska politiken som sysselsättningspolitiken. Om vi inte satsar på ett kvalitativt hållbart arbete, det vill

säga på arbetarskydd, arbetshälsa och förebyggande av arbetsförmåga förblir det som sagts om hela 100 000 nya arbetsplatser tomma ord.

En konkret åtgärd som vi föreslagit är en revidering av arbetarskyddslagen för att minska alltför hög psykosocial belastning och främja arbetsförmågan. Våld och trakasserier ska rensas bort ur arbetslivet med allt strängare medel. Mental hälsa måste stödjas genom en revidering av lagen om företagshälsovård.

Det är särskilt oroväckande att unga och studerande allt oftare har problem med orken och den psykiska hälsan. Vi har misslyckats fatalt om de unga är rädda för arbetslivet. Vi måste svänga skeppet och få det politiska fokuset att ligga på de ungas välbefinnande och de praktiska åtgärder som krävs.

Det säger sig självt att det utöver andra åtgärder även behövs betydligt större arbets- och studierelaterad invandring. Det finns för få människor i arbetsför ålder i Finland.

Inom Akava har vi lagt fram många förslag på hur det finländska arbetslivet kunde utvecklas för att Finland ska vara ett mer attraktivt alternativ ur internationella experters synvinkel, bland annat att vidareutveckla "snabbfilen" för invandrare, förlänga forskares uppehållstillstånd, automatiskt bevilja permanent uppehållstillstånd för dem som avlagt högskoleexamen, erbjuda arbetslivsinriktad språk- och integrationsutbildning genast efter ankomsten till landet och slopa prövningen av tillgång på arbetskraft. Vi förväntar oss att politiken i vårt land ska öka Finlands attraktionskraft bland utländska experter.

Ju bättre vi mår i våra studier eller i vårt arbete, desto större förutsättningar har vi att skapa något nytt. Vår viktigaste och bästa resurs är kompetenta och välmående människor. Det är klokt att värna om och utveckla detta vårt kapital.

Med tanke på detta är allehanda uttalanden om att begränsa det självständiga sakkunnigarbetet så att det faller utanför arbetstidslagen helt förnuftsvidriga. Vi har också formellt gett Ständerhuset våra svar på dessa förslag.

Bästa Akavamedlemmar, som tredje punkt tar jag upp några iakttagelser av ekonomi, tillväxt och stimulans.

Vi har understrukt att det är politikernas uppgift att fastställa den offentliga sektorns omfattning och uppgifter samt att säkerställa att den har tillräckliga resurser. När utgifterna ska skäras ner fungerar inte oshyvelmetoden, utan man måste utveckla servicestrukturerna och prioritera. Den oundvikliga anpassningen måste göras så att de allra mest utsatta inte försätts i en ännu sämre ställning. När det gäller sysselsättning måste vi satsa på åtgärder som ökar en kvalitativt hållbar sysselsättning.

De åtgärder som vi framhåller i våra ekonomiska och skattepolitiska mål är att förbättra den ekonomiska tillväxtförmågan, påskynda produktivitetshöjningen, öka FUI-investeringarna, höja sysselsättningsgraden och balansera de offentliga finanserna. Dessutom måste vi göra det mer motiverande att arbeta särskilt genom att sänka arbetsbeskattningen.

I alla diskussioner om anpassning talas det alltför lite om hur vårt samhälle alltid borde uppmuntra till arbete, företagande och flit samt belöna kompetens.

Hög produktivitet och ekonomisk tillväxt förutsätter att arbete är det mest lönsamma alternativet för att försörja sig och att det ska vara ekonomiskt lockande att avancera till mer krävande uppgifter och utföra mertidsarbete. Beskattningen på arbete bör sänkas på alla inkomstnivåer. I synnerhet bör de nuvarande höga marginalskattesatserna sänkas.

Det är uppenbart att det inte finns något snabbt sätt att sänka arbetsbeskattningen. Den kunde sänkas gradvis genom ett program som sträcker sig över två regeringsperioder samtidigt som de indirekta skatterna, i första hand de miljö- och punktskatter som stöder den gröna omställningen, skulle höjas.

Nu några ord om den förändrade arbetsmarknaden och förlikningssystemet.

Vi har haft en lång omgång av arbetsmarknadsförhandlingar och arbetet är ännu inte slutfört.

Här vill jag passa på att lyfta fram våra förhandlingsorganisationer FOSU och YTN samt våra förbunds arbete för att föra in familjeledighetsreformen i kollektivavtalen. Jag vet att vi i Akavagemenskapen var föregångare som samordnat räknade ut kostnaderna för reformerna. Tack för ett framgångsrikt jämställdhetsarbete. Jag vill också tacka de arbetsgivare och arbetsgivarförbund som har främjat Akavamedlemmarnas möjligheter till jämställda familjeledigheter.

Bästa vänner, vi har sett hur arbetsmarknadens funktion, arbetsmarknadssystemet samt avtals- och förhandlingssystemet genomgår en stor förändring och att man inte har hittat en gemensam väg. Här spelar ett fungerande förlikningssystem en viktig roll.

Tillsammans med våra förhandlingsorganisationer har vi föreslagit att det är dags att förnya förlikningssystemet, precisera förlikningsförfarandet och öka resurserna för förlikning. Förhoppningsvis tar man fast på dessa förslag, eftersom ett fungerande förlikningssystem skulle gagna alla – såväl arbetsgivarna och arbetstagarna som statsmakten.

I Akavagemenskapen har vi kompetensen för att driva också andra reformer. Vi följer nog med förhandlingarna om regeringsprogrammet också på dessa punkter.

Bästa Akavamedlemmar, organiseringsgraden visar att vi behöver förnya oss.

När jag i november i fjol började som Akavas ordförande lyfte jag fram att jag i all verksamhet vill betona öppenhet, gemenskap och samarbete samt i all verksamhet beakta särskilt de unga. Vi har strävat efter att konsekvent hålla alla dessa aspekter i åtanke och beakta dem i allt vad vi gör.

Alla dessa aspekter behövs också. Även om vi i Akavagemenskapen med tanke på löntagarfältet och sett i siffror gör många saker bra, så visar trenden i fråga om organiseringsgrad tydligt att vi måste utveckla löntagarrörelsens verksamhet.

Enligt arbets- och näringsministeriets färsk utredning om löntagarnas organisering var arbetstagarnas organiseringsgrad cirka 55 procent i slutet av 2021. I internationell jämförelse är organiseringsgraden i Finland fortsättningsvis hög, men det finns orsak till oro. Organiseringsgraden har sjunkit med 5,5 procentenheter från den föregående mätningen 2021.

Det uppskattas och finns behov av att vi tar hand om gemensamma ärenden och intressebevakningen, såsom att påverka lagstiftningen om arbetslivet och värna om arbetstagarnas rättigheter och löner. Detsamma gäller medlemstjänsterna. Men vi måste bli bättre på att nå, tala till och betjäna arbetstagarna. Detta gäller särskilt unga, studerande och de som tagit sina första steg i arbetslivet samt invandrare som redan är i arbetslivet.

Akavas medlemsantal fortsatte att öka måttligt också under 2022. Det visar att förbunden fortsättningsvis har gjort ett gott arbete. Medlemmarna uppskattar förbundens tjänster och intressebevakning. Vårt förbund och vår förhandlingsorganisation har också förhandlat fram många kollektivavtal inklusive löneförhöjningar. Detta har stor betydelse särskilt nu när den höga inflationen har minskat löntagarnas köpkraft.

Det är särskilt glädjande att det 2022 anslöt sig fler än 3 600 nya studerandemedlemmar till Akavas förbund. Tillsammans med Akavas studerande och våra förbund arbetar vi för att studerande och unga ska se våra gemensamma mål och vårt sätt att bedriva intressebevakning samt sitt medlemskap som nyttiga även i fortsättningen.

På vårt förbundsmöte i dag behandlar vi en stadgeändring. Akavas styrelse föreslår att våra stadgar ändras så att en medlem och en ersättare i Akavas styrelse representeras av Akavas studerande. Genom denna stadgeändring vill vi visa att unga och studerande har en viktig betydelse och ställning i vår gemenskap. Detta innebär att vi kan höra de unga mer systematiskt och föra en mer direkt diskussion med dem. Det ger möjlighet att tillsammans hitta lösningar som eliminerar ungas rädsla för arbetslivet.

Vi måste få fler internationella experter till Finland. För närvarande tar vi steg för att hjälpa dem integreras i det finska arbetslivet och samhället. Vi ökar också deras medvetenhet om nyttan med organisering. Detta kräver intern utveckling och organisatoriska åtgärder av oss. Vi fortsätter alltså målmedvetet arbetet med vårt projekt *Internationella experter* och beredningen av en organisatorisk internationaliseringsstrategi till stöd för vårt gemensamma arbete.

I morgon inleds Akavagemenskapens kampanj #AvoinTiedolle (Öppen för kunskap) för att främja ett mer jämställt arbetsliv. Det gläder mig att vi med hela gemenskapens krafter kan synliggöra det dagliga och enträgna arbete för många typer av minoriteter som ni i förbunden har utfört och fortsätter att utföra för att ingen ska behöva uppleva diskriminering i arbetslivet.

Bästa åhörare, slutligen en blick på vad som händer inom Europeiska unionen – och på Europaparlamentsvalet.

Utvecklingen av Europeiska unionen och Finlands påverkan i unionen lyftes inte fram tillräckligt i diskussionerna inför riksdagsvalet. Diskussionen om ekonomi tog

överhanden trots att det till stor del är riksdagsvalet som avgör Finlands EU-linje. För närvarande finslipas denna linje i Ständerhuset. Den nya regeringens viktigaste uppgift när det gäller EU-frågor är att ställa upp tydliga påverkansmål med tanke på den nya kommission som väljs nästa år och dess handlingsprogram. Den bästa tiden att utöva föregripande påverkan är genast när regeringen har inlett sitt arbete. Framför oss har vi bland annat EU:s nya finansiella regler, frågor som gäller den gröna omställningen och halvtidsöversynen av unionens budget. Här skulle det vara läge att bland annat betona finansieringen för forskning och utbildning och rikta in den på den gröna omställningen.

Inom Akava har vi under Finlands EU-medlemskap ställt oss mycket positivt till det europeiska samarbetet. Finland ska vara en aktiv aktör inom EU. Ett starkt och handlingskraftigt EU gynnar Finland. För Finland är unionen oersättligt viktig med tanke på ekonomin och välfärden och den utgör en stark värdegemenskap. De mänskliga rättigheterna och demokratin behöver stärkas och det är viktigt att iakttagandet av rättsstatsprincipen är bunden till medlemsstaternas finansiering från unionen.

Bland annat dessa teman lyfts fram när vi för tillfället bereder våra Europa-riktlinjer inför nästa års Europaparlamentsval. Akavas styrelse fortsätter diskussionen om riktlinjerna i juni och godkänner dem i början av hösten.

Bästa mötesrepresentanter, jag tackar ödmjukast.

Tack till er alla för det öppna och konstruktiva sätt på vilket ni tagit emot mig som ny ordförande. Jag var redan från tidigare mycket förtrogen med Akavagemenskapen, men ändå upphör jag inte att förvånas över alla nya synvinklar som dyker upp.

Sedan november i fjol har jag på olika möten och evenemang dagligen träffat otaliga synnerligen kunniga yrkespersoner inom Akavamedlemmarnas branscher och som engagerar sig i vår sak.

Tack till er alla för ert arbete och ert stora engagemang. Stort tack också till Akavas kompetenta och motiverade personal.

Vi fortsätter att arbeta till gagn för de högskoleutbildade, högskolestuderande och samtidigt för hela Finland.

Tack.